

Derivación

Entendemos por **derivación** o procedemento de formación de palabras que consiste en sumar afixos (prefixos e/ou sufixos) a un morfema radical. Así, *pospor*, *xoiaría* e *despreocupación* son vocábulos derivados.

Derivación por prefixación

Na **derivación por prefixación** anteponse un afixo chamado prefixo á esquerda do radical.

Existen dúas clases de prefixos:

- **Prefixo apreciativo**, que modifica o significado do termo resultante sen que se produzan variacións na categoría nin no xénero do radical: *des* [prefixo] + *confiar* [verbo] > *desconfiar* [verbo].
- **Prefixo nocional**, que altera tanto a categoría gramatical do radical como o seu significado: *anti* [prefixo] + *roubo* [substantivo] > *antirroubo* [adxectivo].

Derivación por sufixación

Na **derivación por sufixación** engádese á dereita do radical un ou varios afixos que se denominan sufixos.

Podemos distinguir dous tipos de sufixo:

- **Sufixo apreciativo**, que modifica o significado do radical dun modo subxectivo, sen que haxa mudanza categorial.

Teñen carácter apreciativo os sufixos con valor diminutivo (*saco* > *saqueto*), afectivo (*cousa* > *cousiña*), aumentativo (*grande* > *grandón*), pexorativo (*casa* > *casucha*) e intensificador (*intelixente* > *intelixentísima*).

- **Sufixo nocional**, que altera o significado da base de maneira substancial e xera unha mudanza na categoría gramatical.

Os sufixos nocionais poden ser substantivadores (*colaborar* > *colaboración*), adxectivadores (*comprobar* > *comprobábel*), verbalizadores (*escuro* > *escurecer*) e adverbializadores (*tranquilo* > *tranquilaemente*).

Derivación por parasíntese

A **derivación por parasíntese** baséase na unión simultánea dun prefixo e dun sufixo a un radical, sen que se poida formar unha palabra intermedia; en consecuencia, podemos recoñecer unha voz parasintética porque resulta imposible eliminar un dos seus afixos. Por exemplo, o vocábulo *engaiolar* é parasintético, xa que non existe nin **engaiola* nin **gaiolar*.

Actividades

1. Clasifica os termos embaixo atendendo ao tipo de prefixo que presenten.

antisistema ♦ ex-marido ♦ antiácido ♦ intramuscular ♦ infraestrutura ♦ deslealdade

2. Que valores semánticos transmiten nestes termos os sufixos apreciativos?

soutelo	lugarexo	garrafón	cansadísima	xentalla
abusón	devagariño	mullerona	rapazolo	mociño

3. Indica a clase de sufixo existente en cada unha destas palabras e sinala o seu significado.

cutánea	acuario	pequeniña	chairego	reitoría
pagamento	paupérrimo	coador	marxismo	poeira
espelliño	cinceiro	profesorado	chorona	paredón

4. Que clase de derivación presentan estas voces?

embotellar	metalinguaxe	aloirado	avellentar
inmovilización	alameda	narigudo	extraescolar
cantarolar	enlouquecer	encamiñar	areal
ultramar	educativa	enmudecer	xustapor